

Viisikanta-palkinnot 2011

1. Paavo ja Hilikka Laakkonen, Nivala

Palkinto myönnettiin kunnan Maliskylässä sijaitsevan Pakolan talon alkuperäisessä asussa säilytetyn rakennuksen esimerkillisestä korjaustyöstä

Nivalan Maliskylässä sijaitseva Pakolan talon tontti on lohkottu viereisestä Heinilän kantatilasta. Pakolan talon rakensi Frans Petter Laakkonen eli ”Pako-Pekka” vuonna 1922. Hän oli Pakolan nykyisen omistajan isoisä. Pako-Pekka asui ja työskenteli nuoruudessaan kaivosmiehenä Amerikassa. Kotiseudulle palatessaan hän raivasi 150 hehtaaria peltoa ja rakensi amerikkalaista maaseudun omakotitaloa tyyllisesti edustavan asuinrakennuksen. Perinteisestä pohjoispohjalaisesta talonpoikaistyylistä poiketen Pakolan iso kaksikerroksinen asuinrakennus on malliltaan neliömäinen ja mansardikattoinen. Sen edustalla on pitkä katettu kuisti. Osa talon hirsirungosta on peräisin vanhasta Iso-Vatjuksen talosta. Ikkunat on tehnyt ”Hietalan Nikkari”. Ikkunat hän teki päiväurakkana, ikkuna per päivä.

Pakolan tilalla toimi vielä 1900-luvun alussa kestikievari, jonka matkalasia ehti yöpyä muutaman vuoden ajan Pako-Pekan tekemässä uudisrakennuksessa. Varsinainen vanha kestikievarirakennus on purettu. Kestikievaritoiminnan jälkeen Pakolan rakennuksessa asui Itälän sahan työmiehiä 1930-luvun taitteessa. Pako-Pekka oli aloittanut kenttäsaatoiminnan yhdessä helsinkiläisen Artturi Itälän kanssa. Sota-aikana Pakolassa asui evakoita ja siirtolaisperheitä Lumivaarasta, Kuhmosta, Kuusamosta, Posiolta ja Inkeristä. Sota-aikana talossa asui myös sotavanki nimeltä Nikolai. Sodan jälkeenkin isossa talossa riitti tilaa vuokralaisille.

Pako-Pekan jälkeen Pakolan talo siirtyi hänen pojalleen Taneli Laakkoselle vuonna 1942. Maatilana toimineen Pakolan käyttö muuttui vapaa-ajan asunnoksi 1950-luvun lopulla. Paavo ja Hilikka Laakkonen lunastivat autioksi jääneen Pakolan talon perikunnalta vuonna 1999. Heidän aikanaan Pakolan alkuperäisessä asussaan säilynyttä taloa on vähitellen kunnostettu kohteen alkuperäisyyttä vaalien ja kulttuurihistoriallisia arvoja säilyttäen. Muun muassa tuvan ja salin lattiat on kunnostettu ja ulkovuoraus on maalattu. Ulkorakennuksista aitta, puuliiteri, kellari ja sauna on kunnostettu. Päärakennuksen kunnostussuunnitelmissa on auttanut arkkitehti Matti Klemola. Pirtin uuden, vanhan mallin mukaan rakennetun uunin on muurannut uunimuurari Antti Sorvari. Pakolan talo on arvotettu kulttuurihistoriallisilta arvoiltaan maakunnallisesti merkittäväksi kohteeksi.

2. Kimmo ja Tuija Seuranen, Ii

Palkinto myönnettiin kunnan Pohjois-Iin kylässä sijaitsevan Brusilan pihapiirin alkuperäisessä asussa säilytetystä miljööstä ja Brusilan rakennusten esimerkillisestä korjaustyöstä

Ijoen varressa Pohjois-Iin kylässä sijaitseva Brusilan tila on perustettu vuonna 1683. Se toimi kappalaisen virkatalona ja palautettiin kruununtilaksi 1763. Varanimismies ja kärjäkirjuri Johan Antell muutti tilalle 1760-luvulla ja 1795 Brusila siirtyi Kemin ja Kajaanin kihlakunnan tuomari Julius Conrad Antellille. Hän myi tilan everstiluutnantti Gustaf Fahlanderille (Edelstam), jolta tila siirtyi Nybyn lasiruukin patruunalle Adolf Fahlanderille vuonna 1810. Häneltä tila siirtyi Petter Abram Akolalle vuonna 1858. Hänen aikanaan, todennäköisesti 1860-luvulla, on rakennettu nykyinen Brusilan talo, joka oli alun perin Akolan kartanon ”piikain puoli” eli talousrakennus. Perinteinen pohjalainen talonpoikaisrakennus edustaa tyylipiirteiltään lähinnä uusklassismia, johon on lisätty empireä edustavat nurkkien leveät pilasterit ja voimakkaasti profiloidut räystäslisä. Brusilaan kuuluva iso kiviavetta on valmistunut vuonna 1912.

Akolan suvulta tila siirtyi vuonna 1910 Kurkelan suvulle. Samana vuonna Brusilan lähes tuhannen hehtaarin tila jaettiin puoliksi Heikki Kurkelan ja Jämsän kesken. Kurkelan omistuksessa ollut tilan osa jaettiin edelleen kahtia vuonna 1958, jolloin muodostui Kurkelan ja Brusilan tilat. Brusilan puolen

omistajiksi tulivat nykyisen omistajan vanhemmat Eeva ja Oiva Seuranen. Nykyisille omistajille Tuija ja Kimmo Seuraselle tila siirtyi vuonna 1999.

Tuija ja Kimmo Seurasen aikana Brusilan pihapiirin kaikki rakennukset on kunnostettu. Kunnostustyöt on suoritettu tarkkaan harkiten rakennusten alkuperäisyyttä ja kulttuurihistoriallisia arvoja säilyttäen. Kunnostustöistä vaikuttavimpia ovat olleet ison kivinavetan seinämurien kunnostaminen ja pitkän päärakennuksen ison pirtin painuneen laipion nosto ja tukeminen ansarakenteella.

Brusilan pihapiiri on arvotettu valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi osana Akolan tilan kokonaisuutta.